

AKTIIVINEN ARKTINEN POLITIIKKA TUKEE SUOMEN SELVIITYMISTÄ

Ilmastonmuutos ja luonnonvarat nostavat pohjoisen esiin

Suomi on ilmastoltaan arktinen maa. Suomenniemeä ympäröivä meri on jäässä useimpina talvikuukausina. Erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomi ovat talvisen mannerilmaston leimaamia alueita. Suomen Keskustan arktisissa linjauksissa lähdetään siitä, että koko Suomi on arktinen maa. Erityisellä tavalla kiinnitämme kuitenkin huomiota niihin alueisiin, joita pohjoinen napapiiri 66 leveysasteella leikkaa sekä välittömästi näihin alueisiin rajautuviin alueisiin. Käytännössä tämä tarkoittaa Lappia, Pohjois-Pohjanmaata ja Kainuuta.

Kiinnostus Arktista kohtaan on uusi ilmiö. Syksyllä 2004 Arktinen neuvosto julkisti Bob Corellin johtaman tiedemiesyhteisön raportin, jossa oli seikkaperäisesti tutkittu ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia arktisella alueella. Kiistaton loppupäätelmä oli, että ilmaston lämpeneminen tapahtuu nopeammin ja vaikutukset ovat suurimmat juuri pohjoisessa. Myöhempi tutkimus (mm. IPCC:n raportti 2013) on vahvistanut tämän.

Ilmastonmuutos on lisännyt myös kiinnostusta jäästä vapautuvia merireittejä, kuten Koillisväylää kohtaan. Samaan aikaan on alettu käydä keskustelua myös arktisten alueiden luonnonvarojen hyödyntämisestä. Paine tähän on kasvanut, sillä lähes neljännes maailman hyödyntämättömistä öljy- ja kaasuarannoista on pohjoisten merien pohjassa. Kansain-

välinen yhteisö on alkanut tiedostaa näiden luonnonvarojen suunnattomat mahdollisuudet sekä niiden hyödyntämiseen ympäristön kannalta katsoen liittyvät riskit.

Vaikka Suomella ei ole yhteyttä Norjan merelle tai Barentsin merelle, ovat nuo alueet ja niillä tapahtuva taloudellinen toiminta meille tärkeitä ja antavat merkittäviä taloudellisia mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Suomen arktinen on erityisesti Pohjoiskalotin alue, jossa meillä on vuosisatojen ajan ollut kiinteä yhteys idässä Kuolan nimimaalle, pohjoisessa Norjan merelisiin maakuntiin sekä lännessä Norrbotteniin.

Keskusta on huolestunut siitä, että ihmiskunnan nykyiset toimenpiteet eivät näytä pystyvän hillitsemään ilmastonmuutoksen etenemistä. Ilmakehän lämpeneminen on suuri uhka tasapainoiselle elämälle maapallolla. Avainasemassa on muun muassa energiapolitiikka, jossa on siirryttävä uusiutumattomista uusiutuviin energialähteisiin.

Näemme kuitenkin samaan aikaan pohjoisten alueitten suuret mahdollisuudet, joiden hyödyntämisessä Suomenkin on välttämättä oltava mukana.

Keskusta katsoo, että maamme arktisille alueille kätkeytyvien mahdollisuuksien hyödyntäminen on nostettava aivan uudelle tasolle Suomen seuraavien hallitusten ohjelmissa. Pohjoinen on Suomelle suuri kulttuurinen ja kansantaloudellinen mahdollisuus. Keskustalle arktinen on merkittävä osa Suomen selviytymisohjelmaa.

Keskustan mielestä meidän on muutettava ajattelutapamme pohjoisia alueita kohtaan. Nykyisin vallalla olevan keskittämistä suosivan yhteiskuntapolitiikan sijaan on alettava rakentaa alueellista tasapainoa. Pohjoisen rikkaat uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat merkitsevät järkevällä, realistisella ja kestäväällä tavalla hyödynnettyinä suurina mahdollisuuksina erilaiselle yritystoiminnalle sekä maamme kansantalouden myönteiselle kehitykselle.

Pohjoisen ihmisen elämänmuotoa tulee kunnioittaa

Keskustan peruslähdekohta on ottaa kaikessa yhteiskuntakehityksessä huomioon ihmisyyden ja sen kehitystarve. Siksi arktiset linjauksemme lähtevät liikkeelle siitä, että otamme huomioon erityisesti alueella asuvan väestön.

Pohjoisten alueitten erityinen väestöpoliittinen ongelma on nuorten poismuutto alueelta. Arktisilla alueilla on tultu monin paikoin tilanteeseen, jossa yhteisöjen pelastamisen kannalta on välttämätöntä saada muuttoliike kääntymään takaisin näille alueille.

Keskustan mielestä kaiken arktisen politiikan lähdekohta tulee olla perinteisten ja modernien elinkeinojen yhteensovittaminen. Uudet alueiden käyttömuodot ja modernit elinkeinot eivät saa tuhota alueen väestön elinolosuhteita, vaan heidän elintapojaan on muutostenkin edetessä kunnioitettava.

Keskusta korostaa paikallisen väestön kansanvaltaisia oikeuksia, joita ihmiset toteuttavat oman paikallishallintonsa kautta.

Keskusta edellyttää, että mahdolliset hallintouudistukset toteutetaan kunnioittaen pohjoisten alueiden omien päättäjien ja muiden asukkaiden näkemyksiä. Valtionosuusjärjestelmällä on pidettävä huoli siitä, että arktisilla, harvaan asutuilla alueilla toimivat kunnat pystyvät tuottamaan tasa-arvoiset palvelut

kaikille asukkailleen. Vahva paikallisyhteisö kykenee tuottamaan ne palvelut, joita arvostaen lapset ja nuoretkin uskovat alueensa tulevaisuuteen.

Alkuperäiskansakysymys

Keskusta katsoo, että ILO-sopimuksen ratifiointia ei tule toteuttaa, ennen kuin Lapissa on tehty olosuhdeanalyysi siitä, mitä oikeuksia väestöllä on ennestään ollut ja on tällä hetkellä. Lisäksi on selvitettävä miten kyseisen alkuperäiskansasopimuksen ratifiointi tulisi vaikuttamaan väestön ja valtion välisiin sekä paikallisen väestön oikeuksiin ja velvollisuuksiin koskien erityisesti maan käyttöä ja hallintaa. Ennen ratifioimista on ratkaistava oikeudenmukaisella tavalla myös saamelaismääritelmää koskevat ristiriidat.

Keskusta edellyttää, että Suomen valtion on käynnistettävä määrätietoiset toimenpiteet, jotta saamenkielen säilyminen ja kehittyminen turvataan. Tämä edellyttää riittävien taloudellisten resurssien osoittamista kielipesä- ja kielikylpytoiminnalle ja saamenkielen oppimisedellytysten parantamista koko maassa.

Pohjoista on tutkittava pohjoisessa

Keskustan mielestä on pidettävä huoli siitä, että lisäpanoksilla turvataan pohjoisen perusopetuksen, toisen asteen opetuksen sekä korkeakoulujen, yliopistojen ja tutkimuslaitosten toimintaedellytykset. Yhteistyötä Pohjoiskalotin oppilaitosten ja tutkimuslaitosten kesken on tiivistettävä. Arktisesta osaamisesta on tehtävä pohjoisen oppilaitosten oma huippuosuusalue. Arktiset olosuhteet poikkeavat muun muassa ankaran ilmastonsa ja luonnonolosuhteittensa vuoksi eteläisimmistä maapallon alueista. Kylmäosaminen on tuottanut menestyvää liiketoimintaa muun

muassa testaustoiminnassa.

Pohjoista on tutkittava pohjoisessa samoin kuin puuta on tutkittava ”puu-Suomessa” ja vahvistettava Itä-Suomen yliopistoa (Kuopio ja Joensuu) puuyliopistona.

Informaatiokeskus

Keskusta katsoo, että Suomen on jatkettava ponnisteluja, jotta Euroopan unioni saadaan tekemään välittömästi päätös Arktisen informaatiokeskuksen perustamisesta Rovaniemelle Lapin yliopiston Arktisen keskuksen yhteyteen. Tutkimusyhteistyössä on otettava huomioon koko arktinen globaalitutkimusyhteisö Alaskasta Vladivostokiin ja sen tarjoamat mahdollisuudet.

Pohjoisen luonnonvarat on jalostettava pohjoisessa

Alkutuotanto

Keskusta arvostaa alkutuotannon elinkeinoja. Pohjoisen ihmisen perinteisiin elinkeinoiniin ovat kuuluneet olennaisesti porotalous, maatalous ja kalastus. Näillä on edelleen iso merkitys erityisesti taajamien ulkopuolella asuvalla väestöllä. Erilaisten luonnon tuotteiden jatkojalostus tarjoaa mahdollisuuksia myös teolliseen tuotantoon.

Metsä

Keskusta katsoo, että pohjoisen tiheäsyinen puu on arvokas uusiutuva luonnonvara, jonka varaan voidaan kehittää moninaista metsään pohjautuvaa teollisuutta. On tehtävä kaikki voitava, että Kemissä ja Oulussa olevat suurtehtaat voivat jatkaa toimintaansa jalostaen metsätalouden tuotteita vien-

tiin. Tämän lisäksi on kehitettävä mekaanista puunjalostusta ja puun uusia käyttömuotoja. Kemijärvestä tuli vuonna 2004 symboli ns. Kiina-ilmiölle, kun tietotekniikkaan liittyvä tuotanto siirtyi Kiinaan ja Stora-Enso lakkautti myöhemmin sellutehtaan. Nyt Kemijärvestä on tulossa symboli puun uusille mahdollisuuksille, kun Keitele Group käynnistää siellä mekaanisen puun jalostuksen. Tämä vahvistaa uskoa metsään perustuvan teollisuuden mahdollisuuksille pohjoisessa.

Matkailu

Keskustan mielestä Suomen on panostettava voimakkaasti Lapin matkailun kehittämiseen. On todennäköistä, että kansainvälisen matkailuliiketoiminnan osalta olemme nähneet vasta vaatimattomia avauksia. Väestön kasvu monin paikoin maapalloa, ympäristö-ongelmien lisääntyminen ja ”luonnollisen luonnon” väheneminen synnyttävät kasvavaa matkailukysyntää Suomen tapaisia maita kohtaan. Lapilla on erityisesti talvimatkailun osalta lupaavat mahdollisuudet moninkertaistaa nykyinen matkailuun liittyvä liiketoiminta.

Lappi on ”lohen valtakunta” ja sillä on myös vuosisatainen historia kansainvälisenä tutkimus- ja kulttuuri-matkailun kohteena. Tämä luo edellytykset myös merkittävään kesämatkailun kasvuun. Matkailuelinkeino on luonut viime vuosina eniten uusia työpaikkoja pohjoisilla alueilla.

Kaivokset

Keskusta katsoo, että pohjoisen kaivosteollisuudella ja sen tuotteisiin perustuvalla jalostustoiminnalla on huomattava kansantaloudellinen merkitys. Hyvä esimerkki on Elijärven kaivoksen ja Tornion Outokummun ferrokromi- ja jaloterästehtaan yhteistyö. Lapilla on mahdollisuus kehittyä menestyväksi, ympäristön huomioon ottavan kaivostoiminnan kasvumaakunnaksi. Valtion on oltava aktiivisesti mukana luomassa edellytyksiä kaivosteollisuudelle.

Suomeen on Keskustan mielestä perustettava kaivosrahasto. Valtion on lainsäädännön avulla pidettävä huoli siitä, että uusiutumattomien luonnonvarojen hyödyntäminen ei vahingoita pohjoista, vaan paikallisille yhteisöille ja Suomen valtiolle tuloutuu laissa määriteltävä osa muodostuneesta lisäarvosta.

Näin toimien saa kaivosteollisuus kansalaisten hyväksynnän eikä sovittamattomia ristiriitoja muodostu toisten elinkeinojen tai erilaisten arvostusten välille. Ympäristön pilaantuminen, erityisesti vesistöjen osalta on estettävä. Tässä kysymyksessä Keskustan linja on nollatoleranssi. Yhtä voimakkaasti korostamme malmien jatkojalostuksen toteuttamista Suomessa.

Energia

Keskusta katsoo, että jo rakennettujen vesistöjen, Kemijoen ja Iijoen, mahdollisuudet energiatuotannon lisäämiseksi on selvitettävä ja toteutettava. Pohjoiseen on suunnitteilla biodiesel-laitoksia, puun ja turpeen yhteiskäyttöön pohjaavia energiainvestointeja sekä uusia vaihtoehtoisia energiamuotoja kuten tuulivoimaloita. Myös energialaitokset on sovitettava yhteen alueen muiden intressien kanssa.

Meriteollisuus

Keskusta haluaa varmistaa, että arktisen meriteollisuuden suunnittelu ja osaaminen sekä alusten rakentaminen säilyvät Suomessa. Tarvittaessa on oltava valmius koota vahva suomalainen omistajakonsortio arktisen meriteollisuuden säilyttämiseksi Suomessa. Maallamme on erityistä arktista osaamista esimerkiksi laivanrakennuksessa, offshore-toiminnassa, meri- ja varustamotoiminnassa sekä operoinnissa. Tämä osaamisalue tarjoaa merkittävän liiketoimintapotentiaalin suomalaisyrityksille. Muun muassa valtion omistamalla Arctia Shippingilla on erityisosamista tällä alueella.

Toimivilla liikenneyhteyksillä voitetaan pohjoisen pitkät etäisyydet

Keskusta katsoo, että hallituksen on päätettävä, että se toimii määrätietoisesti sekä itä-länsi –suuntaisten että pohjois-etelä –suuntaisten liikenneyhteyksien parantamiseksi Pohjoiskalotilla. Tämä koskee niin maantie-, rautatie- kuin lentoliikennettä.

Jäämeren rata

Keskusta katsoo, että Suomen on panostettava siihen että meille avautuisi pohjoisessa rautatieyhteys Jäämeren satamaan. Tämä yhteys on pitkällä tähtäimellä välttämätön maamme kauppapoliittisen kilpailukyvyyn kannalta. Myös maamme huoltovarmuuden kannalta yhteys ympärivuotiseen sulasatamaan tärkeä. Suomi on tällä hetkellä ainoa Pohjoiskalotin maa, jolla ei tätä yhteyttä ole käytettävissä.

Jäämeren satamayhteyden rakentaminen on koko EU:lle merkittävä hanke ja siksi Suomen on täysimääräisesti hyödynnettävä EU:n rahoitusinstrumentit. Keskustan esittämä Infra Oy voisi antaa myös uusia mahdollisuuksia rahoittaa tätä miljardihanketta. Raidetyhteyden avaaminen Jäämerelle on mittaluokaltaan sellainen, että sen toteuttaminen puhtaasti budjettirahoituksella on vaikeaa.

Maantiet

Keskustan mielestä perinteinen maantieverkosto on edelleen sekä paikallisen väestön että elinkeinoelämän toiminnan sydänsuonisto. Pohjoiskalotilla tälläkin alueella toimitaan yli rajojen. Toimivaa maantieverkostoa on siksi käsiteltävä yhteispohjoismaisena hankkeena.

Sen tasoa on pystyttävä nostamaan, jotta se vaikeissa, arktisissa keliolosuhteissa pystyisi turvallisesti

palvelemaan sekä kotimaista että kansainvälistä liikennettä.

Lentoliikenne

Keskusta katsoo, että valtion on kannettava vastuunsa koko maan voimavarojen järkevästä hyödyntämisestä. Siksi pohjoisessa on ylläpidettävä kattavaa lentokenttäverkostoa, joka on välttämätön matkailuelinkeinon kasvun kannalta. Kenttien ylläpitoa ei tule siirtää kuntien kannettavaksi. Finavian ja valtiojohtoisen lentoyhtiön Finnairin on otettava huomioon muun muassa matkailun kansantaloudellinen vaikutus ja sovitettava pohjoisen kentille suuntaavat lennot tämäkin näkökulma huomioon ottaen. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota Pohjoiskalotin sisäisten lentoyhteyksien kehittämiseen.

Tietoliikenne

Keskustan mielestä arktiselle alueelle on valtioitten rakennettava yhteistoiminnassa riittävän tasokas ja toimiva, rajat ylittävä tietoliikenneverkosto.

Juuri tällä pitkien etäisyyksien alueella tasokas, toimiva tietoliikenne hyödyttäisi merkittävästi yhteisöjä ja elinkeinoelämää sekä tukisi kriisitilanteisiin ajoittuvien pelastuspalveluiden tehokasta suorittamista. Paradoksaalista on, että seuduilla, missä tietoliikenteestä olisi eniten hyötyä, sen verkostot ovat heikoimmat.

Pohjoisen omaa hallintoa tulee kunnioittaa ja vahvistaa

Keskustan mielestä Lapin maakunnan alueellista itsehallintoa, joka ottaa huomioon alueen erityispiirteet, on vahvistettava. Suomen Lappia koskee jo monissa erityiskysymyksissä muusta maasta poikkeava lainsäädäntö. Tällaisia ovat esimerkiksi poronhoitolaki, erämaalaki, luontaiselinkeinolaki, porotilalaki,

Tenon ja Tornio-Muonionjoen rajajokisopimukset ja paikallisen asukkaan vapaa metsästysoikeus valtionmailla oman kunnan alueella. Historiaa ei voi ohittaa, sillä sieltä kumpuavat sekä kirjoihin kirjatut että yli-muistoiset, erityisperusteiset perustuslain suojaamat oikeudet. Niillä on yhä iso merkitys arktisen alueen väestölle erityisesti sen perinteisten elinkeinojen harjoittamisessa.

Arktisia alueita hallinnoidaan maailmalla usein muista alueista poikkeavalla tavalla. Kanadan pohjoisosien inuiitti-alueilla on omia aluehallintoja, jotka ottavat huomioon alueen väestön ja ympäristön erityispiirteet. Näin on toimittava myös Suomessa, harvaan asutussa ja pitkien etäisyyksien pohjoisessa.

Vakautta ja turvallisuutta pohjoiseen

Keskusta katsoo, että Suomen on tiedostettava asemansa Pohjoisten alueitten vakauden ylläpitäjänä. Suomen on omankin etunsa vuoksi oltava aktiivinen toimija kaikessa Pohjoismaiden neuvostoon, Arktiseen neuvostoon ja Barentsin euroarktiseen neuvostoon sekä muihin pohjoisen alueen organisaatioiden toimialoihin liittyvissä kysymyksissä.

Suomen kannattaa tukea mahdollisimman laajan kansainvälisen perheen mukaan tuloa arktisiin organisaatioihin tarkkailijajäseniksi. Suomen tulee olla aktiivinen Euroopan unionin pohjoisen ulottuvuuden kumppanuushankkeissa.

Euroopan unioni on saatava heräämään yhä kasvaviin panostuksiin arktisille alueille. Sen on panostettava arktisen alueen tutkimus- ja koulutuslaitoksiin, energiatuotantoon, mineraalien jalostamiseen, logistiikkahankkeisiin ja paikallisyhteisöjen elinvoimaisuuden ylläpitämiseen.

Arktinen neuvosto tarjoaa myös mahdollisuuden transatlanttiseen yhteistyöhön Pohjois-Amerikan

Keskusta

Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa.

Suomen on erityisesti vaalittava hyviä kahdenkeskisiä suhteitaan Pohjoiskalotin naapureihin ja Venäjään.

Keskusta pitää erityisen tärkeänä, että rajayhteistyötä kehitetään ja kaikkia rajanylittävää yhteistyötä hankaloittavia esteitä pyritään niin lainsäädännön kuin myös sen tulkinnan kautta poistamaan.

Hallituksen on nostettava pohjoinen korkealle omalla agendallaan

Keskusta katsoo, että pohjoinen on Suomelle suuri mahdollisuus. Siksi hallituksen on nostettava arktiset alueet suurempaan rooliin, kun Suomelle laa-

ditaan selviytymisohjelmaa.

Suomen on pidettävä huoli siitä, että Arktinen on korkealla EU:n agendalla. Euroopan unioni on herätettävä näkemään unionin pohjoisimpien alueitten merkitys koko unionin kannalta.

Barentsin alueen yhteistyö on nostettava Suomen kansainvälisen politiikan yhdeksi keskeiseksi alueeksi. Suomen on profiloitettava arktisella alueella historiansa mukaisena hyvien naapurisuhteitten ja rauhankentäjä.

Suomen on myös pääministeri- ja ulkoministeritasolla oltava aktiivinen Arktisessa neuvostossa, jotta Suomelle avautuisi isompi rooli niin Arktisen alueen poliittisessa kuin taloudellisessa yhteistyössä.

Kunkin sektoriministerin on tiedostettava omalla politiikkalohkollaan pohjoisen erityisasema ja mahdollisuudet Suomen politiikassa.